

ГОТЫУСЫ

1-97

ЗМІСТ

Гра Кіма: Гуцульський одяг	3
Розповідь: Легенда про Довбуша	4
Опришкове золото	7
Майстрування: Кераміка	8
Карпатські гори	9
Пісні: У горах Карпатах	10
Верховина	11
Гра: Розмалюй	12
Гра: Відгадай	13
Чи Знаєш Ти?	14
Гра Кіма: Гуцульський одяг	16
Листок природи	17
Хроніка	18
Вмілість <i>Верховинець</i>	20

ГОТУЙСЬ

журнал пластового новацтва

Редколегія: Маркіян Гаврилук
Кая Баранецька
Діяна Юрчук
Ляриса Баранецька
Христя Санторе

Ілюстратори: Мокі Кокоріз
Христя Котляр
Павло Тушек

“Готуйсь” видає видавничка спілка Крайових
Пластових Організацій ЗСА і Канади.

Річна передплата: для не-членів Пласту - \$25.00
ціна одного числа - \$4.50 амер.

Адреса Редакції: 144 Second Avenue
New York, NY 10003

З Друкарні Мирона Бабюка
737 Ulana Lane
Webster, NY 14580
(716)458-2133

ЧИСЛО 446

ст. 13: 1. орел, 2. ведмідь, 3. олень, 4. вовк, 5. рись;

ст. 16 1. топірець, 2. черес, 3. крисаня, 4. крайка, 5. сердак, 6. гердан, 7. келеп, 8. капчурі,
9. постолі, 10. киптар, гори Карпати;

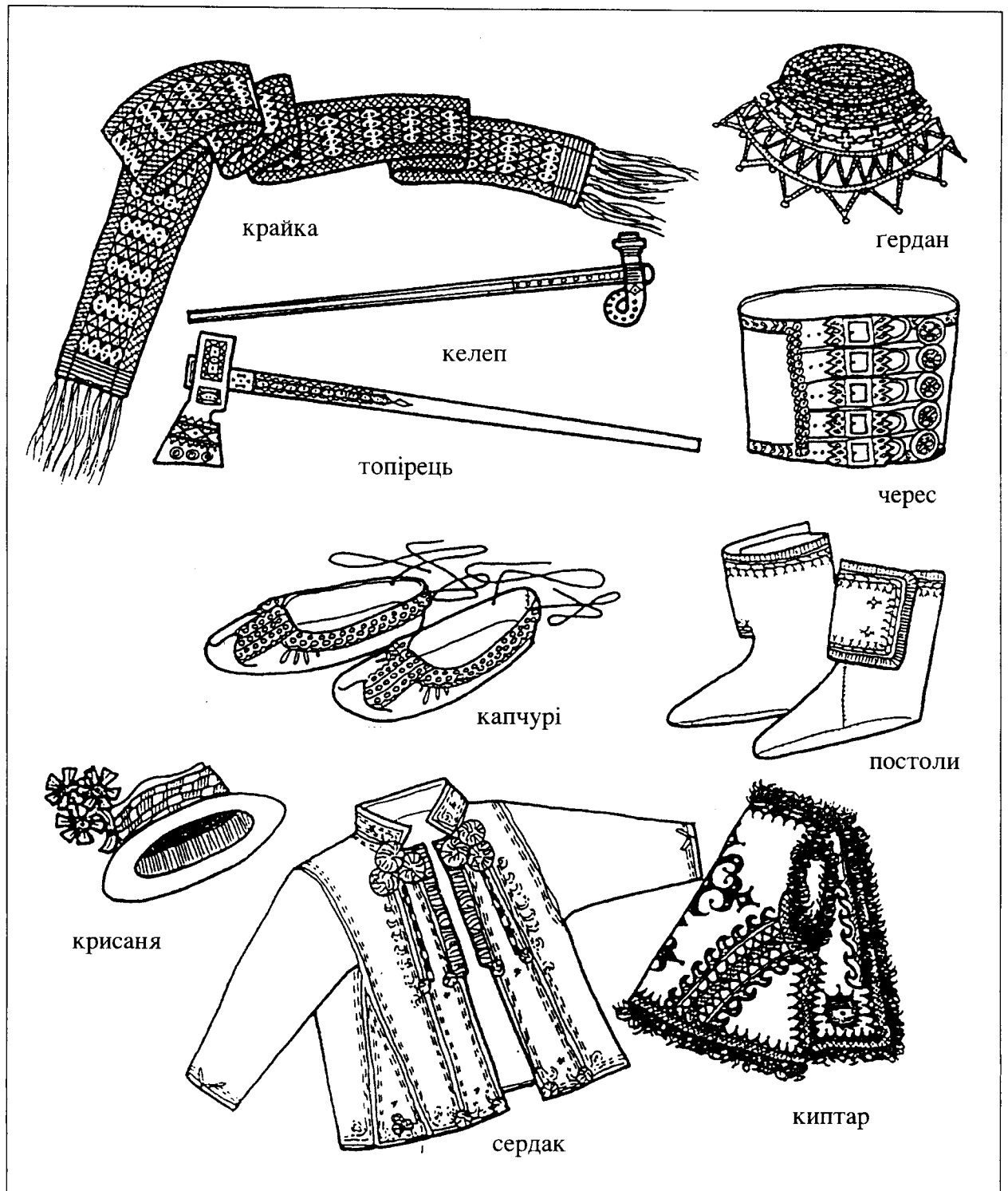
ст. 20 (задна обкладинка) 1. крисаня, 2. Олекса Довбуш, 3. Бебекало, 4. зелене, біле і червоне,
5. голос сопілки, 6. вулкан.

Відчитайте зашифровані відповіді!

Відповіді можна відчитати дзеркалом. Постав сторінку перед дзеркалом і відчитай відповіді, що відбиваються в склі.

Гуцульський одяг

Чи ти знаєш, що носили гуцули? Ось різні частини гуцульської ноші. Чи можеш запам'ятати, як називаються всі частини одягу? Розглянь цей рисунок через три хвилини. Потім провір своє знання на сторінці 16.

ЛЕГЕНДА ПРО ДОВБУША

Було це давно, ще тоді, коли над Карпатами Австрія панувала. В лісовій пущі було тоді повно всякої звірини, а в ріках повно риб. В горах панували різні добрі й злі духи: мольфарі, мавки, і лісовики. Літом гори оживали, а з далеких сіл приганяли люди вівці, воли та корови на полонини. Жили тоді люди щасливо і заможнo, ні біди ні лиха не знали. Тоді в Австрії була панщина. В горах пани теж робили, що хотіли, по своїй волі.

Дідич у селі був всім. Що сказав, то мусіло бути.

Дідичі забороняли гуцулам полювати на дичину і рибу ловити і ліси на дерево рубати, бо все вони хотіли загарбати собі. Та не досить було панові такого добра. Коли побачив він гарну дівчину, то її теж брав собі до услуг, а хто ставав в її обороні, того пан наказував гайдукам буками бити до загину.

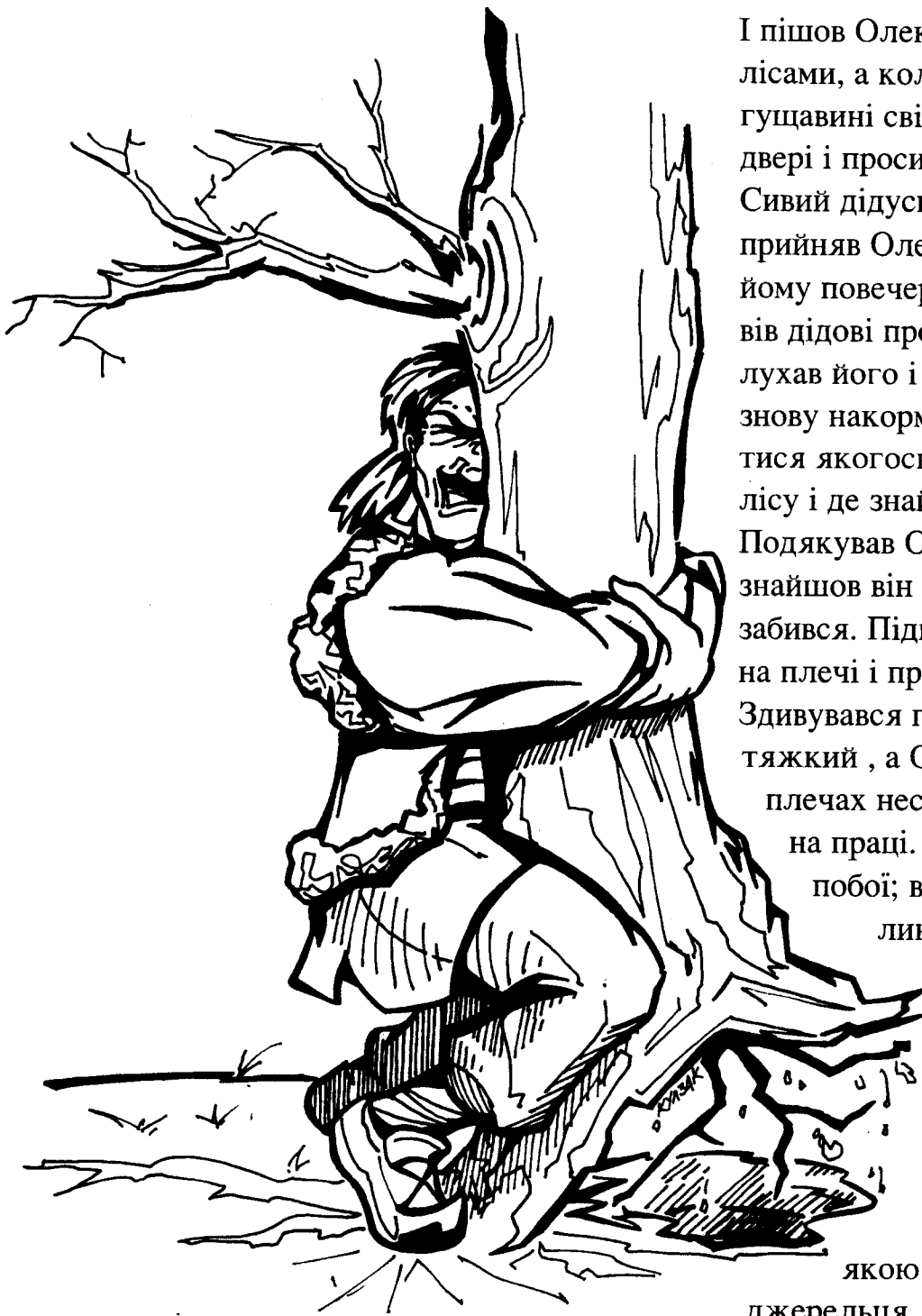
Серед цих чудових гір жила щаслива родина, в якій були братчик і сестричка— Олекса і Гануся.

Одного дня попало Ганусі нещастя, бо пан забрав її до себе. З того дня Олекса не міг знайти собі місця так стужився він за сестричкою. Ніяка робота його не бралася, хоч і як батько сварив та підганяв. За кілька днів Олекса зник із хати і ніхто не

знав, де він подівся.

А Олекса подався в гори, там де свобідно. Йшов довго, аж надвечір втопився і сів спочити. Крізь гущавину побачив він на поляні вогонь. Підійшов ближче і побачив, що це відпочивають пастухи в дорозі на полонину. Поздоровив ватажка і попросив, щоб прийняв його до помочі на полонині.

А той газда-ватажок був багатій. Ніхто не любив його, бо він був дуже злющий. Олекса подобався газді-ватажкові. Газда погодився і прийняв Олексу на працю. Тяжка була праця. Газда бив за кожну дрібницю, та Олекса це все терпеливо зносив. Довго працював Олекса, аж одної осені, коли він в полонині пас худібку, пропав йому бичок. Злий газда вигнав Олексу шукати за бичком.

І пішов Олекса. Довго, довго блукав він лісами, а коли стемніло побачив у гущавині світло. Зайшов постукав у двері і проситься на ніч.

Сивий дідусь відчинив йому двері і прийняв Олексу до колиби. Дідусь дав йому повечеряти, а потім Олекса розповів дідові про свої нещастя. Дідусь вислухав його і казав іти спати. Ранком дід знову накормив Олексу, дав йому напитися якогось зілля, сказав як вийти з лісу і де знайти бичка.

Подякував Олекса і пішов. Недалеко знайшов він бичка, який упав зі скелі і забився. Підніс Олекса бичка, поклав на плечі і приніс його назад газді.

Здивувався газда—бичок великий і тяжкий, а Олекса так легко його на плечах несе. І далі лишився Олекса на праці. Вже нічого були йому оті побої; все, коли мав вільну хвилину, збігав до знайомого

дідуся, а той учив Олексу різних речей.

Тут Олекса почав плекати свою силу. За порадою діда підливав він на поляні молоде деревце джерельною водою, за

якою ходив далеко до

джерельця. Щороку приходив Олекса до дерева і пробував його вирвати. Так він за дідовими вказівками виробив собі силу і витривалість. А дідусь сказав, що коли він вирве дерево з корінням, тоді матиме незрівняну силу.

Одного року, коли почали буки розвиватися, прийшов Олекса до свого дерева, потягнув раз, другий, а на третій вирвав його із корінням. Задоволений із своєї надзвичайної сили, Олекса прийшов до

свого знаомого дідуся. Тай дав йому поради і вказівки, а на кінець поблагословив його на дальшу дорогу. І так рознеслася по горах Карпатах, що в Чорногорі появилася якийсь легінь. Відколи гори Карпати, такого легіня, як отой, ще не було. Кремезний, плечистий, а сила в нього. Силач, то силач. Але кажуть, що й куля його не береться. Якийсь чудасій, а не легінь. А Олекса в Чорногорі як орел проживає і

хлопців сміливих до себе збирає. Олекса вимагав від своїх легінів “опришків”, щоб і вони не були якимись розбишаками, але щоб були вояками, які борються за свободу і волю Гуцульщини, за правду й справедливість для гуцулів, за спокійне життя і за звільнення гір від усяких панів зайдів, що несли в гори лихо і нещастя. Бідних людей вони не чіпали, а брали тільки в багатих. І що Довбуш брав у багатих, то все оддавав бідним, а собі не лишав нічого.

Де, бувало, почує він, що пани бідних людей кривдять, він завжди приходив до тих панів і велів панам людей не кривдити. Збирали на нього пани силу велику, стріляли його—не вистрелили, ловили його—не ввіймали і стали боятися його більше як огню. І що він звелить їм, те вони йому давали, що накаже, те й робили.

Прийшов раз Олекса розплатитися з паном. Та дідич замкнувся в замку і борониться. Олекса потиснув плечима двері і вони впали. Упав пан на коліна, бери каже все, лише мене помилуй. Та Олекса лиш сміється... Не пожалував ти християнського народу ні сестрички моєї, нема пощади. Настрашився пан Олексиної сили та втік з села, та ніколи не вернувся. А Олекса взяв все його майно, та роздав бідним гуцулам.

ОПРИШКОВЕ ЗОЛОТО

Оли ще у горах Карпатах жили опришки, багачі їх дуже боялися. Опришки забирали від них худобу, гроші та давали бідним. Але коли в опришків було багато грошей, то не всі роздавали людям, а й ховали, щоб було що дати і другий раз. Золоті та срібні монети засипали в мідні казанки, добре закривали і закопували в землю. Місця вибирали такі, аби був якийсь знак, щоб пізніше можна було ті гроші найти. Закопували на вершечку гори, або під найстаршим деревом в селі, але найчастіше ховали у великі печери або камінні льохи.

Багато людей знало, що опришки мають багато схованок з грішми, та ходили шукати їх. А найбільше шукали за опришківськими грошима багачі.

Одного разу таке щастя мав і багач Бебекало. Пастух, малий хлопчина, який пас вівці

Хто мене переверне, той не буде шкодувати”. Багач прочитав напис і аж побілів від радості.

Відіславши хлопця до худоби, Бебекало почав думати, що йому робити далі. Обійшов кілька разів камінь, тоді вирубав довгу палицю та спробував підважити деревиною, але й те не вдалося.

Треба біля каменя викопати велику яму, подумав багач, а тоді камінь сам до неї перевернеться. Бебекало взяв чокан, лопату, сокиру, ліхтар, щось троха з їжі і пішов копати яму.

Вже було темно, коли прийшов до каменя. Запалив ліхтар, повитирав піт з чола, подумав як і де копати, та взявся до роботи. Яма швидко поширювалась і поглиблювалась, але йому здавалося, що він дуже повільно робить.

багача, розповів йому, що бачив камінь, на якому є щось надобано. Багачеві зразу спало на думку що там можуть бути сховані гроші. Він наказав пастухові, щоб провести його до того каменя.

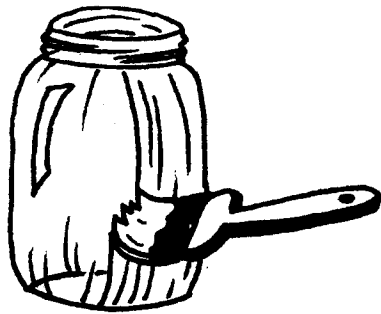
Багач не ішов, а летів. Прийшли на те місце і побачили камінь, великий як хата, на котрому зверху було видовбані слова—

Так застав його ранок. Він навіть не помітив, як стало сонце і піднялося високо. Десь під полуднем яма була готова. Бебекало трохи натиснув, і камінь переважився в яму, аж земля задрижала. Перед багачем показалося дно каменя, де був так само гарно видовбаний напис—Дякую вам, що ви мене перевернули, бо тяжко мені на одному боці лежати”.

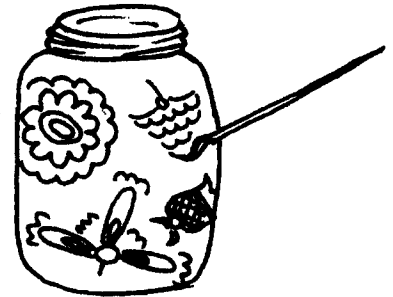
● Гуцульська кераміка

Потрібно:

- скляний слоїк
- білу, зелену, жовту і ясно бронзову фарби (акриліка)
- пензлі- ширші й тонші

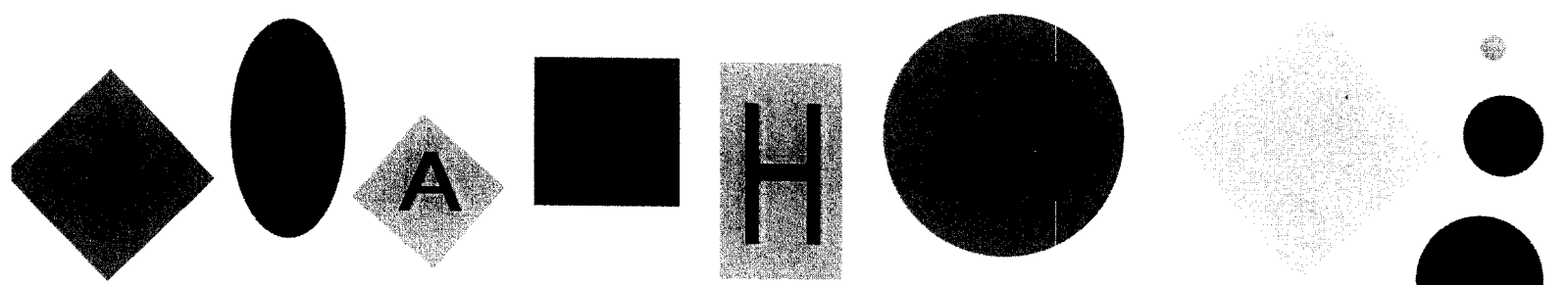

1 Помалюй цілий слоїк білою фарбою. Зажди аж фарба висохне.

2 Тоншим пензлем намалюй орнаменти жовтими, зеленими, і ясно бронзовими фарбами.

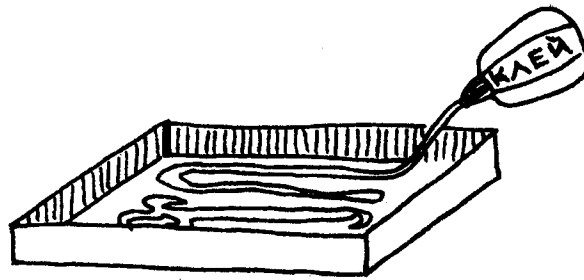

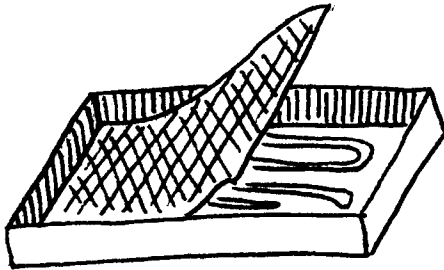
Карпатські гори

Потрібно:

- покривало із картону на черевики
- папір різного кольору
- патички, листки, галузки сосон, шпильки, камінчики і подібні матеріяли з природи.

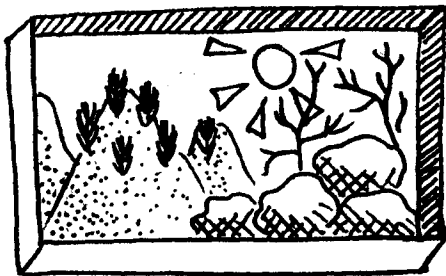
1 Покрий спід картону клеєм

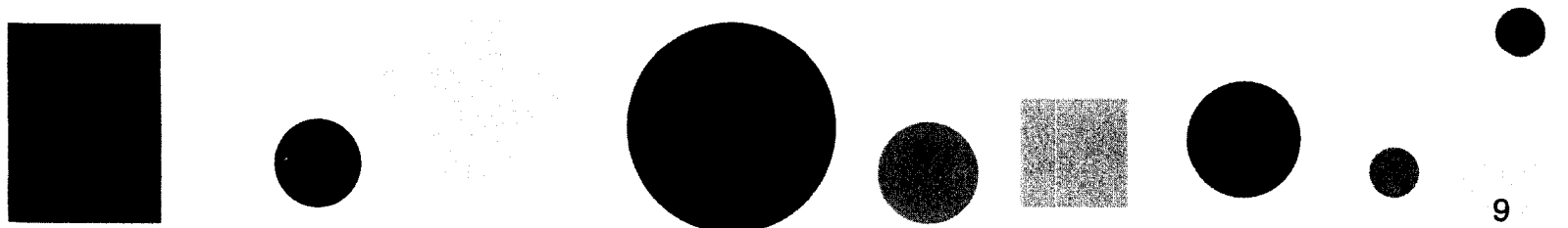
2 Приліпи картку кольорового паперу на спід картону.

3 Позбирай різні матеріяли з природи: патички, листки, галузки сосон, пісок, шпильки, камінчики та інші матеріяли.

4 На папері приліпи назбирані матеріяли щоб створити зелені гори, дерева, ріки, стежки чи інші картини гір Карпат.

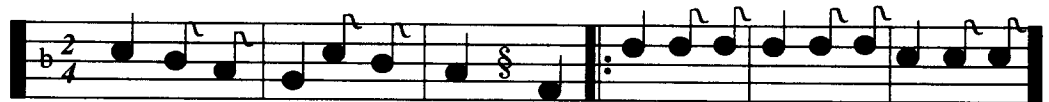

У горах Карпатах

У го рах Карпатах, ой там би я жив, З го ри на до

ли ну по воду схо див. Там пташки співають весело все

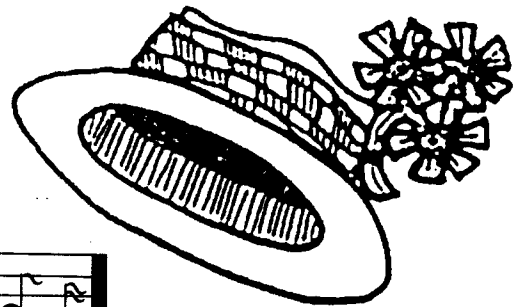
у-ха-ха! А го лос со пілки там чути що дня. Там дня.

У горах Карпатах, ой там би я жив
З гори на долину по воду сходив.
Там пташки співають весело все у-ха-ха
А голос сопілки там чути щодня.

У горах Карпатах там гуцул живе,
Він красну гуцулку за руку веде.
Там пташки співають весело все: у-ха-ха,
А голос сопілки там чути щодня.

Верховина

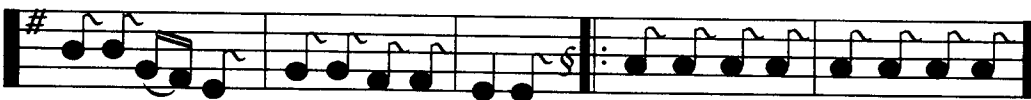
Верхо ви но, світ ку ти наш! Гей, як у те бе тут

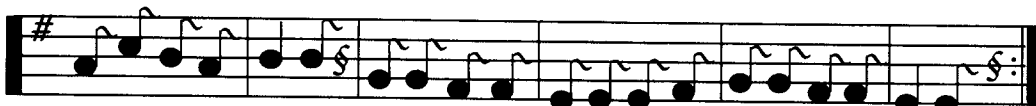
ми ло! Як і гри вод, пли ве тут час, Свобідно, шумно, весело.

Ой не ма то краю, краю над ту верхо ви ну! Там би мені

по гу ля ти Хоч од ну го ди ну! Ой не ма то краю, краю

Над ту верхо ви ну! Там би мені по гу ля т Хоч од ну го ди ну!

Верховино, світку ти наш!
Гей, як у тебе тут мило!
Як ігри вод, пливе тут час,
Свобідно, шумно, весело.

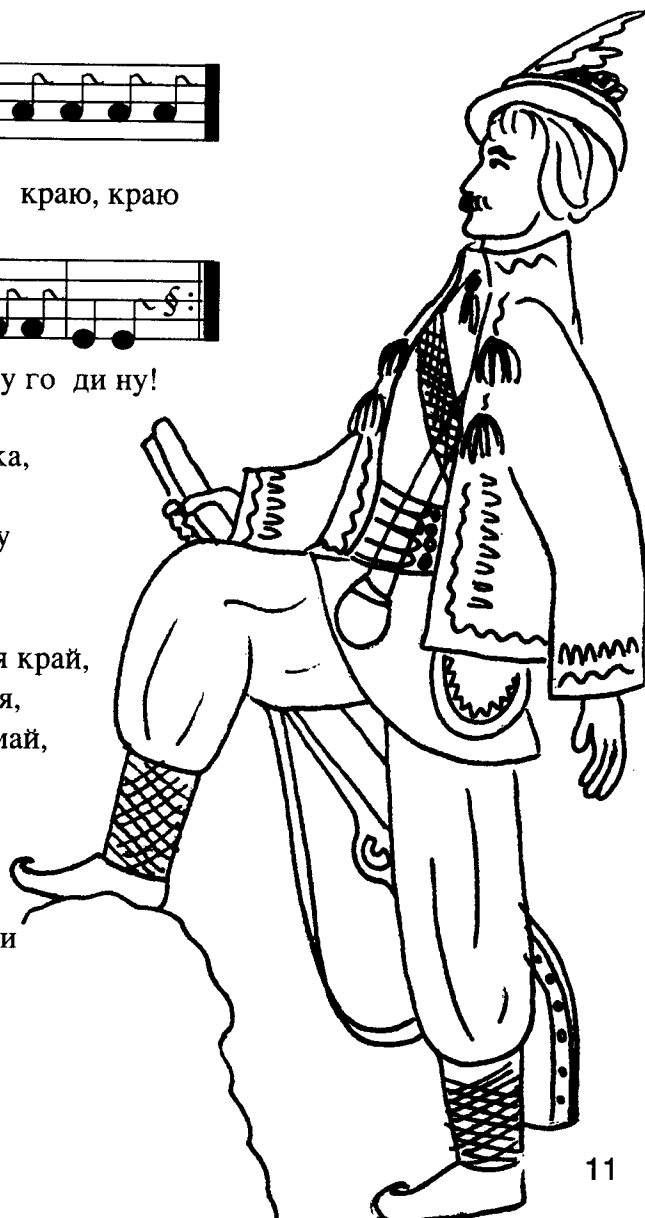
Як зашумить ліщинонька,
Ватаг загуляє
Чорнобриву дівчиноньку
Кругом обертає

Ой нема то краю, краю
Над ту Верховину!
Там би мені погуляти
Хоч одну годину! (двічі)

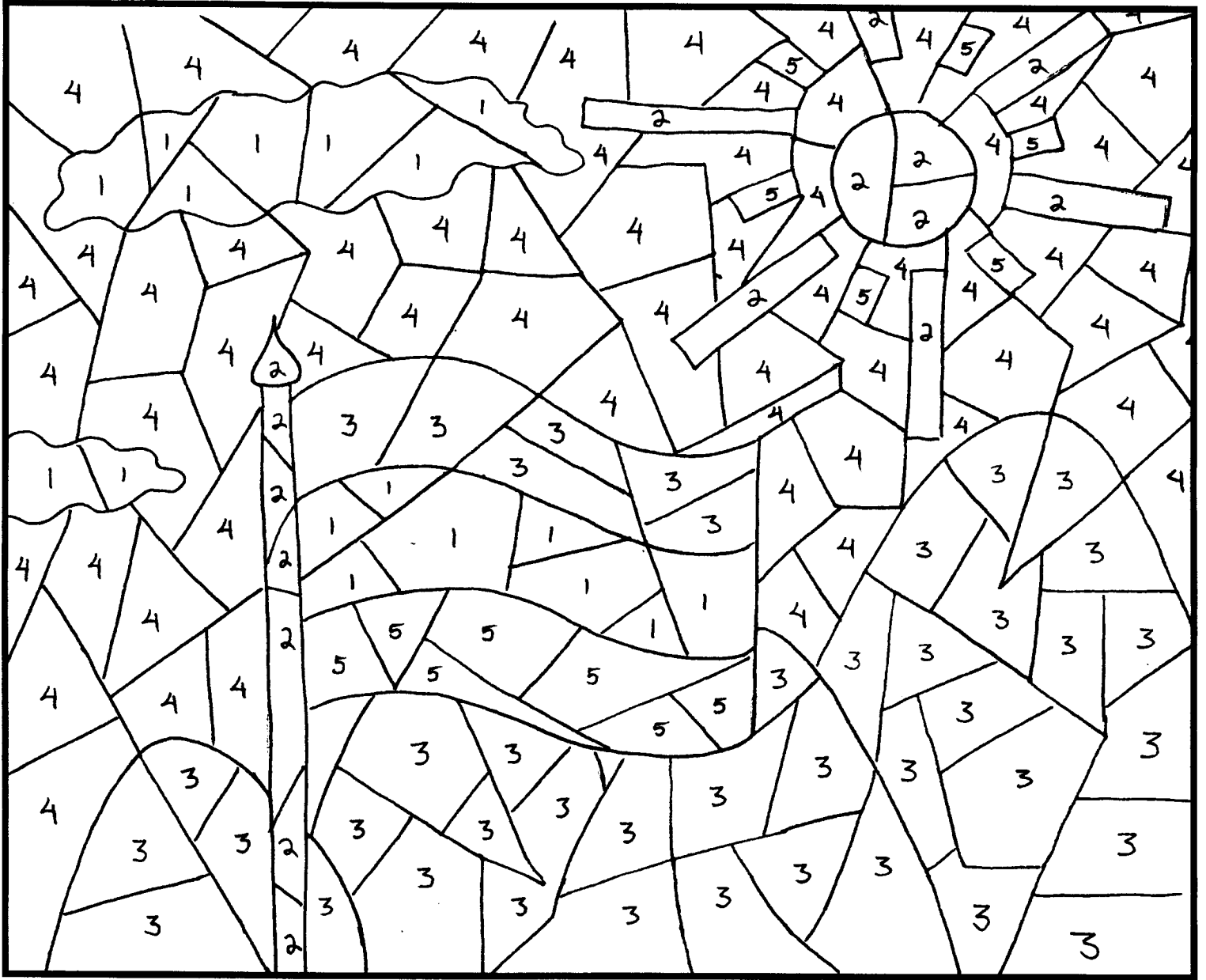
Гей, що ми там, Поділля край,
Нам полонина—Поділля,
А бори—степ, ялиця—май,
А звіря голос—весілля!

З верху на верх, а з бору в бір
З легкою в серці думкою,
В чересі кріс, в руках топір,
Буяє легінь тобою.

Черемоше, Черемоше,
Бистра твоя врода!
Дівчинонько з Верховини
Яка ж твоя врода!

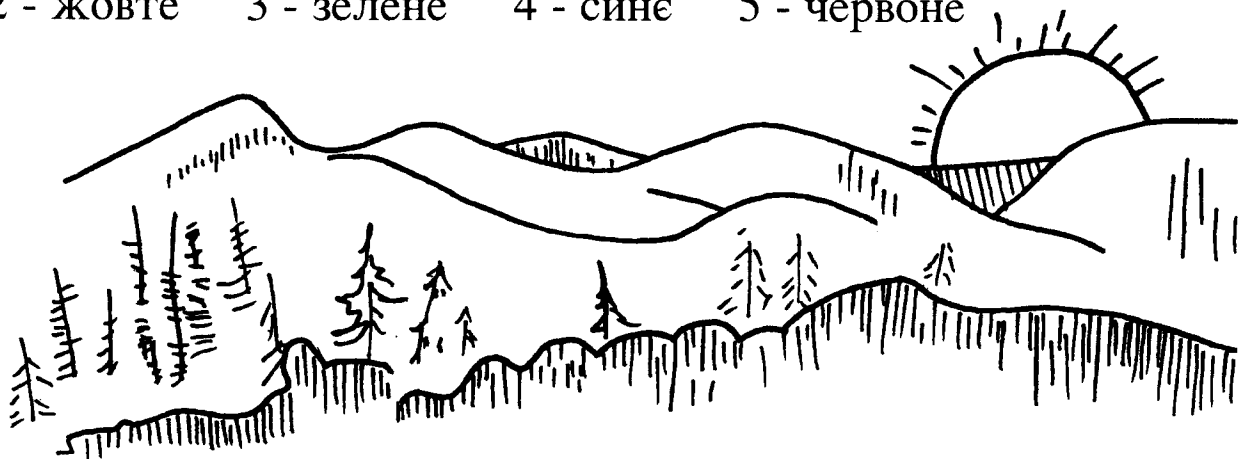

Розмалюй

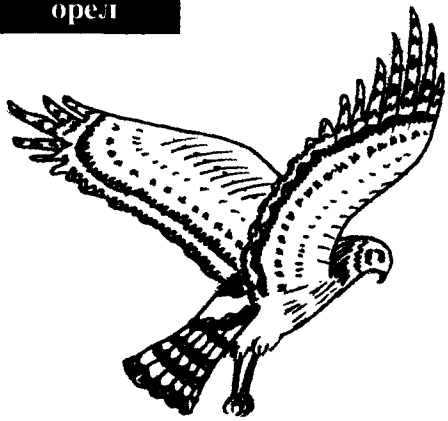

Замалюй усі форми цього рисунка красками, як позначено числами.

1 - біле 2 - жовте 3 - зелене 4 - синє 5 - червоне

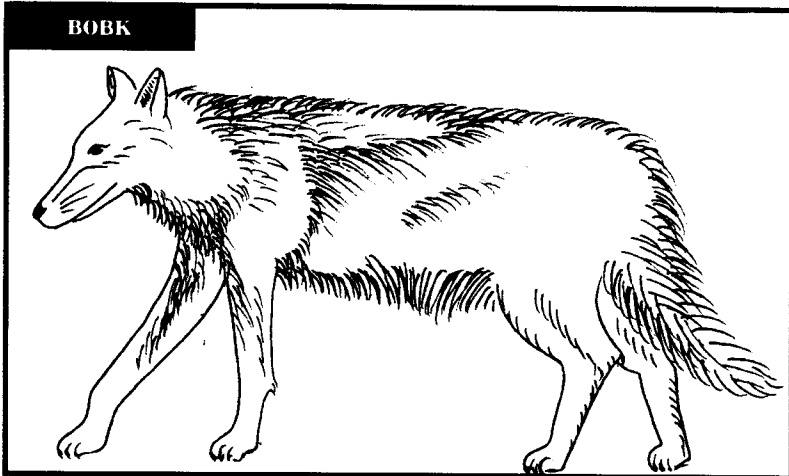

орел

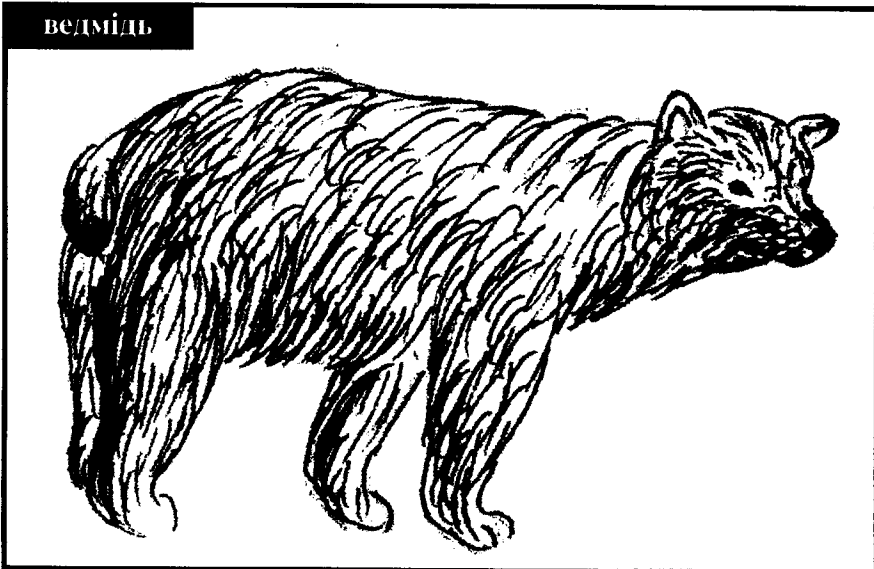
1 На скелі буде дім, і не страшно жити в нім.
 Хоч кругом і краса, та яка це висота.
 Цей хазаїн не боїться, що з скали він покотиться.
 В нього надзвичайна сила, в нього два могутні крила.

вовк

3 Великий, стрункий, роги кріслаті,
 пасеться цілий день, хто це, треба вгадати.

ведмідь

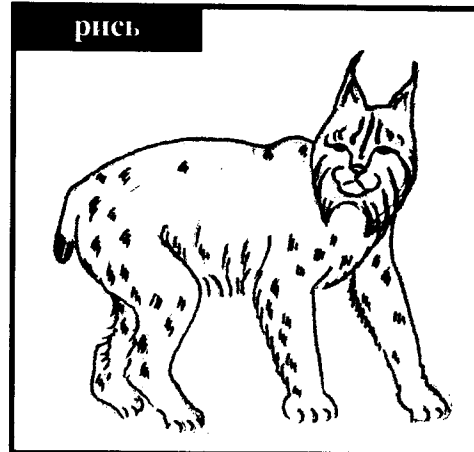

4 По полі та лісі гасає,
 овечок хапає, всіх лякає.

Відгадай

Чи знаєш ти які тварини живуть в Карпатах? Відгадай ці загадки...

рись

2 Літом наїдається,
 а зимою висипляється.

олень

5 Цього дикого котеняти,
 не захочеш додому взяти,
 Не закличеш-кись, кись, кись.
 Це не киця, а це...

...де живуть Гуцули?

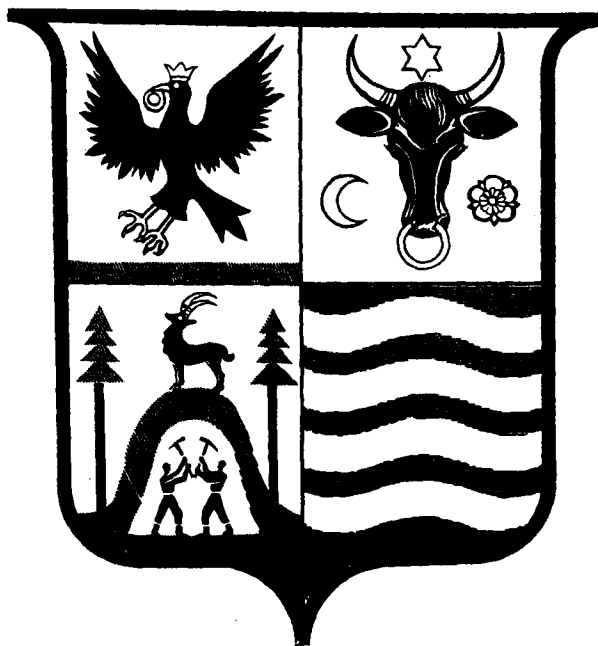

Гуцули жили на найбільше на південний схід висуненій частині українських Карпат на Галичині, Буковині і Закарпаттю. На південному сході сусіди Гуцулів були румуни, на заході, бойки.

Межі Гуцульщини від півночі до півдня досить виразні. Їх творять перші вищі карпатські хребти і різко звужені долини річок.

Впродовж років Гуцулщина належала до різних держав. Сьогодні Гуцульщина лежить в областях Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій та Закарпатській областях.

...які герб і прапор Гуцулів?

Гербовий щит розділений на чотири частини.

Перші три частини представляють три історичні земські герби Гуцульщини—герби Галичини, Буковини й Закарпаття.

Четверта частина представляє з'єднання усіх в одну Гуцульщину.

Прапор Гуцульщини складається з трьох пасків: зелений, білий або срібний, та червоний. Зелений пасок символізує Зелену Буковину і Зелену Верховину. Білий чи срібний пасок символізує срібні ріки. А червоний пасок символізує Червону Русь.

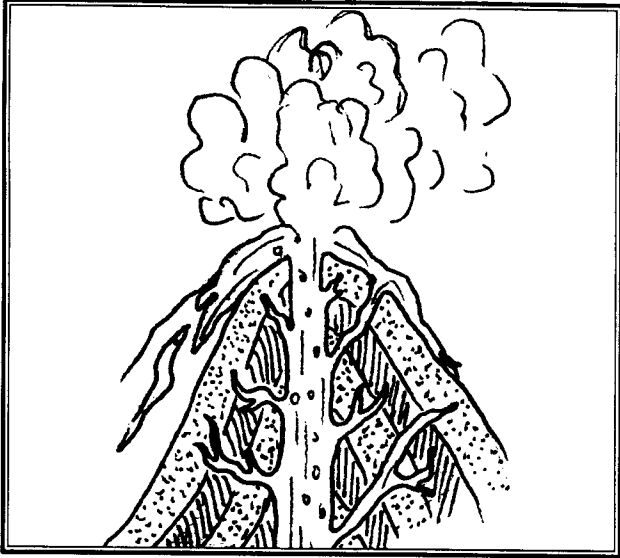
зелений

білий

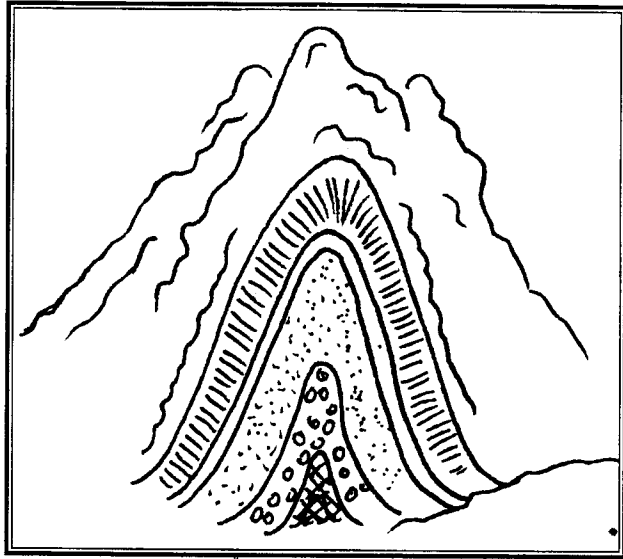
червоний

...ЯК ГОРИ ТВОРЯТЬСЯ?

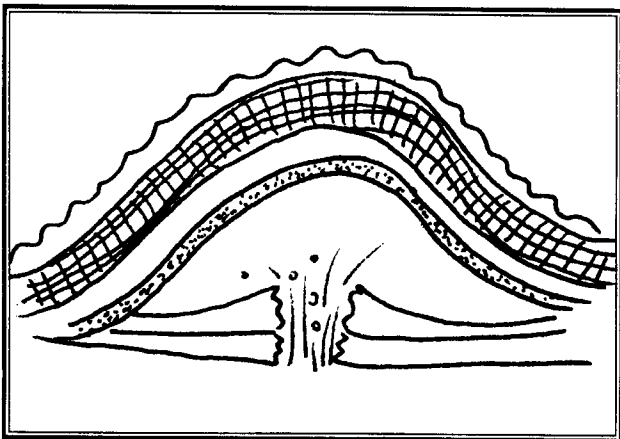
Всі найвищі гори в світі є дуже подібні виглядом. Але якщо б ці гори могли нам розказати, як вони повстали, їхні розповіді були б цілком інакші. Гори творяться різними способами.

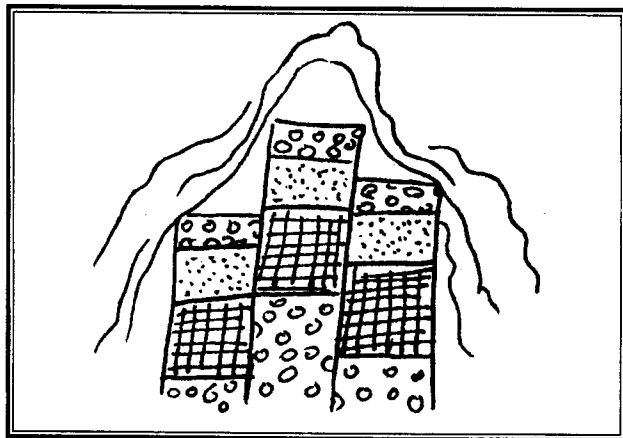
Вулкан твориться коли гарячий плинний камінь збирається глибоко в землі. Плинний камінь випливає з отвору в землі та на холоднім повітрі стигне. Верстви плинного каменя будують гори.

Інші гори творяться зложенням. В цих випадках вершки тих гір були колись на дні океанів. Через тисячі років це дно складалося, випихаючи гору через верх океану.

Ще інші гори творяться коли гарячий плинний камінь глибоко в землі випихає кам'яні верстви, але не має отвору, щоб витекти на верх землі, як вулкан. Плинний камінь тоді творить великі бані.

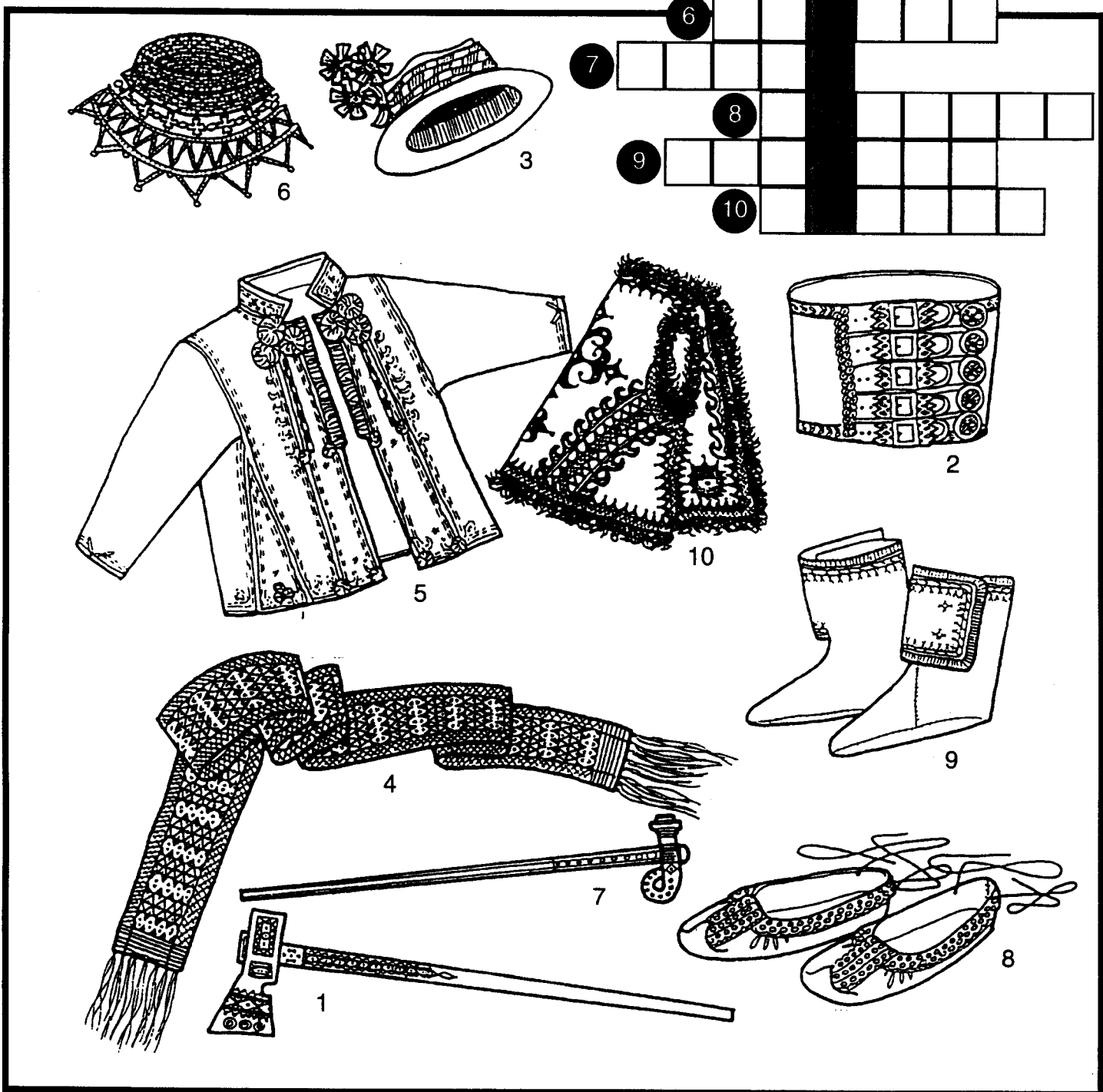
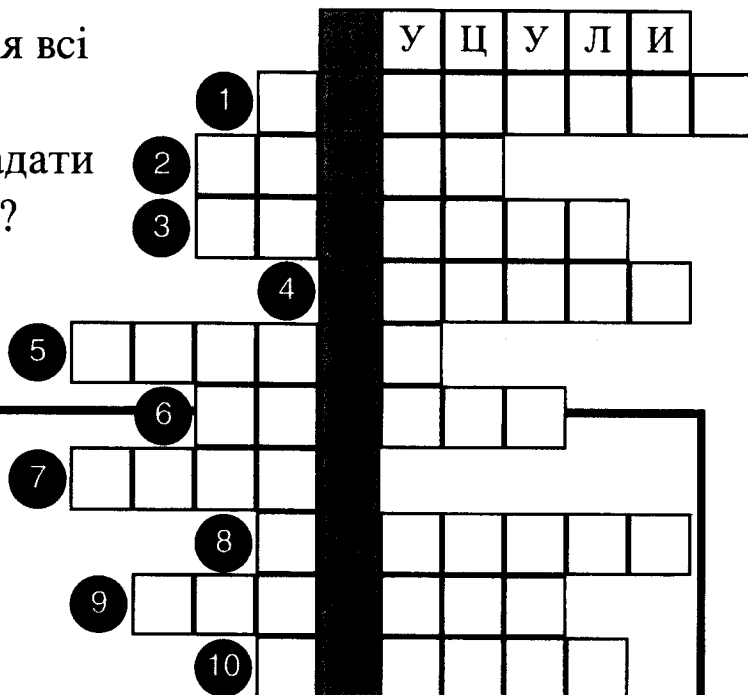
Часом гори творяться, коли камінь під землею тріскає та великі маси каменя сунуться в гору. Хочеш бачити, як гора твориться? Мусиш бути дуже терпеливим. Гори творяться дуже поволі. Ти можеш стояти на горі не знаючи, що земля поволеньки підсувається в гору.

Гра Кіма: Гуцульський одяг

Чи можеш запам'ятати як називалися всі частини гуцулського одягу?

Заповни назви усіх частин, щоб відгадати які гори знаходяться на Гуцульщині?

Відчитай в долину відповідь в сивих квадратиках.

ЛИСТОК ПРИРОДИ

На що не надаються бальйони?

- А. Святкувати уродини.
- Б. Удекорувати фестин
- В. Годувати китів

Напевно знаєш, що відповідь, це В. Хто годує китів бальйонами? Може ти. Бальйони повні гелію багато цікавіші ніж бальйони тільки з повітрям. Аж доки не втечуть з твоєї руки. Летить вгору... стає меншим і меншим, і тоді зникає...

Куди той бальйон полетів? В космос? Не дійсно.

В дійсності, коли з бальйонів витікає гелій, вони падають назад до землі. А то може творити проблеми для пташок та звірят. Коли пускаєш бальйони, вітри часто їх задувають над океан. Навіть якщо океан 100 кілометрів далеко, бальйони можуть туди долетіти. А коли падають в океан, солена вода стягає з бальйону фарбу і бальйон стає цілком прозорим.

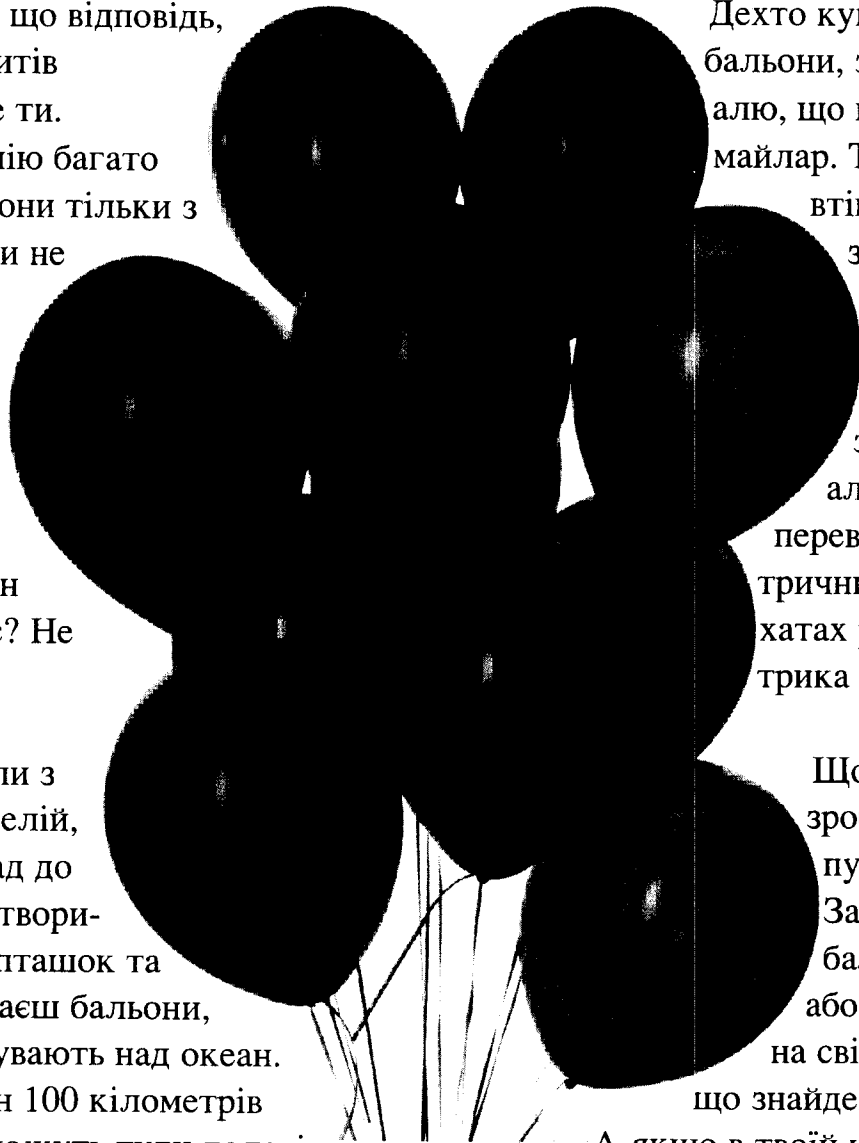
Деколи тварини в океані думають, що прозорі бальйони можна їсти. Морські

черепахи, наприклад, їдять медузи, котрі виглядають і рухаються так, як прозорі бальйони у воді. Як черепаха помилково з'їсть бальйон, бальйон може заблюкувати шлунок і вона може померти з голоду.

Дехто купує срібні бальйони, зроблені з металю, що називається майлар. Ті бальйони часом втікають в повітря і застрягають в електричних дротах. Тому, що ті бальйони зроблені з металю, вони можуть перевалити електричний струм і по хатах родинам електрика вилучується.

Що ти можеш зробити? Пробуй не пускати бальйонів. Зав'яжи шнурок з бальйонів на руку, або годинник, або на свій наплечник-- що знайдеш.

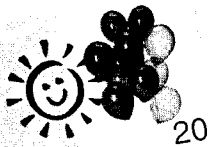
А якщо в твоїй школі чи на таборі плянують пускати бальйони в повітря, щоб відсвяткувати якесь свято, виясним їм про небезпеку для морських тварин. Більшість людей не знають, що бальйони можуть пошкодити звіряткам.

Дорогий Готуйсь!

Я поїхала до Фльориди цього року. Мені дуже там подобалося. Я пішла на пляжу і збирала мусельки. Я також була в багатьох інших місцях у Фльориді. Я не хотіла їхати додому!

Готуйсь!
Марійка Михайлов
Бофало, 8 років

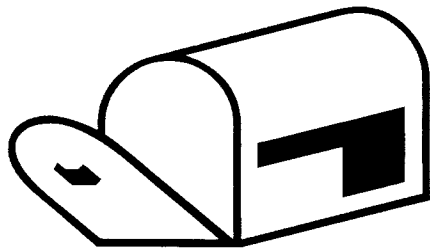
Готуйсь!

144 Другий Авеню

Нью Йорк, НЙ 10003

Дорогий Готуйсь!

Чи ваш рій мав цікаву пригоду?
Чи вмієш ти гарно рисувати чи малювати? Готуйсь все помі-
щує листи, фотографії, чи
ілюстрації новаків і ковачок!

ПОЧТА

Дорогий Готуйсь!

Минулої осені мій рій їхав на конях. Всім це подобалося. Я дуже любила, як мій кінь бігав скоро. Один кінь був такий спрагнений, що пив брудну воду. Інші коні їли бур'яни. Добре, що я не кінь!

Готуйсь!
Стефця Михайлов
Бофало, 11 років

Готуйсь!

144 Другий Авеню

Нью Йорк, НЙ 10003

Чи ти їдеш до табору цього літа?

Готуйсь шукає кореспондентів з усіх новацьких таборів. Напиши нам листа чи нарисуй рисунок з події табору і ти дістанеш цю відзнаку кореспондента *Готуйсь*. А найцікавіший допис виграє спеціальну нагороду! Висилайте листи і рисунки на адресу:

Plast-Hotuys'
144 Second Ave.
New York, NY 10003

Не забудь подати свою домашню адресу, щоб ми могли тобі вислати твою відзнаку, чи нагороду!

новаки в таборі "Карпатські духи"

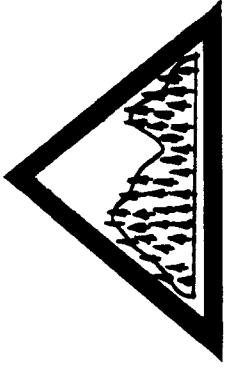
новак майструє крисаню

новак з яструбом

Знімки з Довбушевого табору на оселі "Пластова Січ" біля Торонта, 1994

ВМІЛІСТЯ Верховинець

Чи можеш здобути найвищі гори усіх континентів? Спробуй відповісти на ці питання. Тоді провір правильні відповіді на сторінці 2.

1. Що носять гуцули на голові?
2. Як називався провідник опришків?
3. Як називався багач, що шукав опришкове золото?
4. Які краски гуцульського прапору?
5. Який голос чути в горах Карпатах щодня?
6. Назви два роди гір, котрі творяться плинним каменем?

Підрахуй правильні відповіді, щоб дізнатися який шпиль ти здобув.

6- Мавнт Еверист, Азія, 8,848 метрів	3- Мавнт Килиманджаро, Африка 5,894 метрів
5- Мавнт Аконкагва, Південна Америка, 6,959 метрів	2- Мавнт Бланк, Європа, 4,807 метрів
4- Мавнт Микинлі, Північна Америка, 6,194 метрів.	1- Мавнт Вільгем, Австралія 4,509 метрів

1. Відбуде три південні прогулянки в околиці табору; пройде пішки не менше 4 кілометрів.
2. Знає, які труднощі чекають новака в горах.
3. Визнається на погоді.
4. Знає, як постали гори.
5. Назве найвищі гори світу.
6. Зобразить гори України з допомогою піску, глини, чи іншого матеріялу, або намалює їх.
7. Розкаже про гори України, про життя верховинців, про Довбуша.
8. Назве шість гірських рослин і шість гірських тварин.
9. Знає, що таке сопілка й трембіта й нарисує їх.
10. Заспіває пісню "Верховино".
11. Зробить три добрі вчинки в природі для збереження її.
12. Поможє в будуванні колиби.

МАВНТ ЕВЕРИСТ

